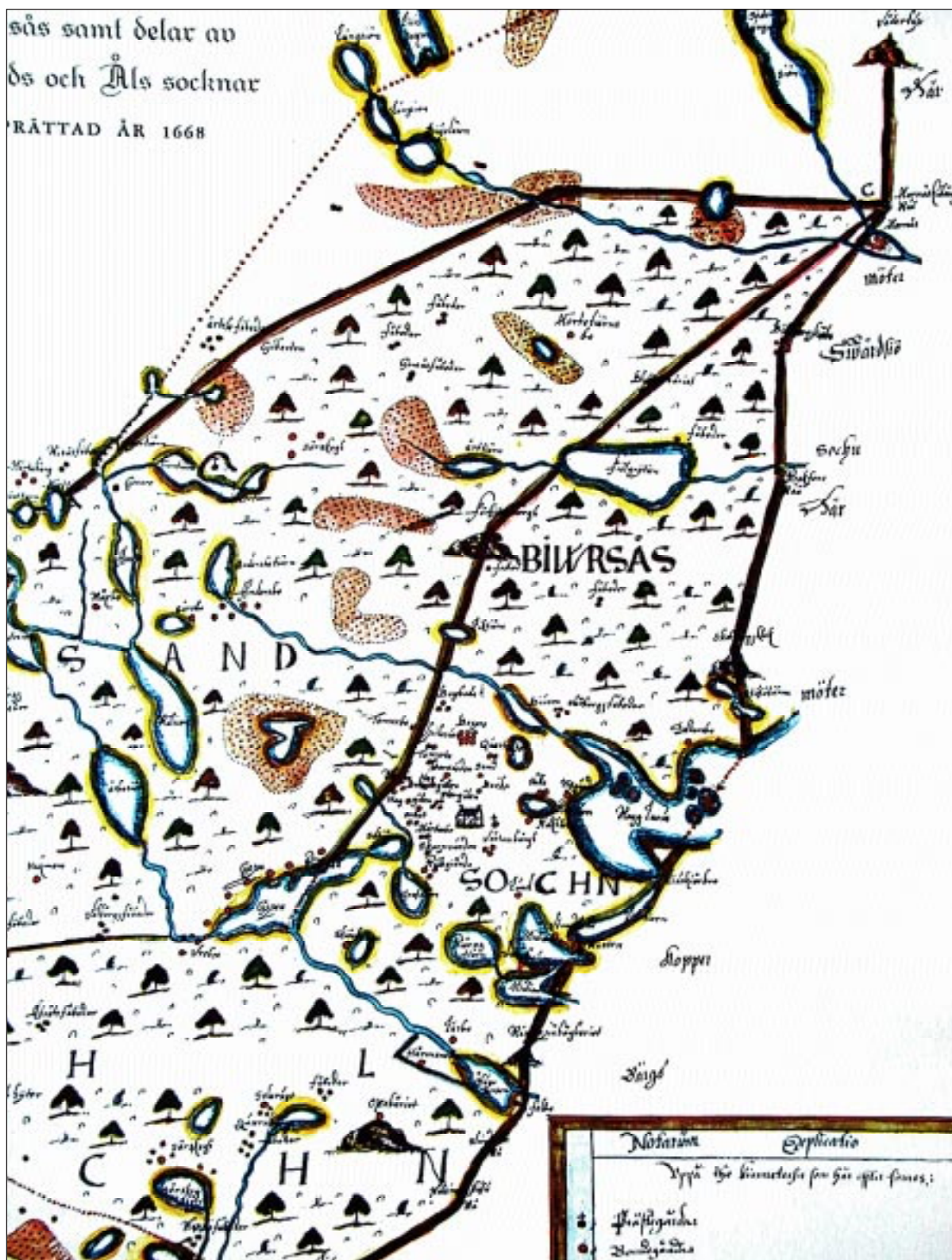

Liggande Höna. Lulla Sten vart en gång gränsmärke mellan Leksand och Bjursås. Det är hembygdsföreningens ordförande Thomas Björklund som visar stenen. Foto: SVEN HALLERDAL

Nya Bjursås. Den moderna kartan över Bjursås ger också en bild av sockens märkliga utseende. "Öarna" inne i utstickaren av Leksands kommun hör till Bjursås.

Gamla Bjursås. Kartan visar Bjursås 1668 samt delar av Leksands och Åls socknar. Gränsen börjar vid en kliven sten på stranden av sjön Gopen fortsätter över Rexberget, Bultbo, Djekenberget, sjön Fjällgrycken och bort till Marnäs. Därifrån gör gränsen över Storslätta och Krokforsen mot Rogsjön, över Smålingarna och ner till Lustbosjön. Därifrån följer gränsen Lustboån upp till Gopen igen.

Gränserna kring Bjursås

BJURSÅS. Kartan över Bjursås ser ut som ett lapptäcke. Lite här och där finns det små öar insprängda.

Öar av mark som tillhör Bjursås men ligger inne i Leksands kommun.

Tittar man på en modern karta så åker man genom Leksand för att ta sig till Rättvik från Bjursås. Riksvägen mellan Rällsjön och Mårtanberg tillhör Leksands kommun.

Leksand lämnade nämligen inte all sin mark norr om Bjursås när Gopa tunnelag överfördes till Bjursås.

1792 var början till slutet på de många tvisterna mellan Leksand och Bjursås.

Då införlivades Gopa tunnelag i kyrkligt avseende med Bjursås gamla socken. Tunnelagets byar Gopa, Andersbo, Sågsbo, Limbo, Sörskog, Rällsjöbo och Finnbo fick då närmare till kyrkan. Senare överfördes också byarna Sågen, Wrebro och Näset.

Men först på 1880-talet skildes tunnelaget även i jordboken från Leksand.

Anledningen till tunnelagets införlivande med Bjursås var den långa kyrkvägen till Leksand och Ål.

Värst var det nog för folk som skulle gå i närheten av kyrkan i Bjursås för att ta sig till sin egen kyrka.

En del stannade vid kyrkan i Bjursås i stället. Något som inte sågs med blida ögon av sockenborna och prästen i Bjursås. Prästen fick inte del av tiondet

och sockenborna ingen hjälp med utgifterna för kyrkan.

Som ett minne av den gamla tiden ordnar Hembygdsföreningen sedan 30 år tillbaka en kyrkvandring längs den gamla kyrkvägen till Ål den sista söndagen i augusti.

När Gopa tunnelag slutligen överfördes till Bjursås i slutet på 1880-talet fördubblades också socknens yta.

Innan Bjursås fick dagens gränser var det flera hundra års gränsstrider och tvister mellan Bjursås, Leksand, Ål och Svärdsjö.

Striden gällde rätten till jaktträtt, fiskevatten, fåbodrar och annat viktigt för forna dagars lantushållning.

Gränstvisterna finns bevarade i lantmäteriets handlingar. Den gamla gränsen finns beskriven på

flera kartor. Kartan från 1668 gavs ut i nytryck på 1950-talet. Den hänger i många Bjursåshem och hembygdsföreningen har fortfarande några exemplar till salu.

En annan ännu äldre revirgräns från 1300-talet finns också. På dagens moderna karta står det Predikstolsberget. Ett berg som ligger vid Ärtknubben.

Predikstolsberg, stenar eller träd finns det flera av i Dalarna. Det är också ett namn som det finns flera förklaringar till. En förklaring är platsens utseende. En annan presenterar Einar Persson i Västerås stiftsbok 1992/93.

Där är förklaringen att predikstolsorterna är revirgränser för medeltida prostier. Gränser som kan ha ropats ut så tidigt som i början på 1300-talet.

Predikstolsberget i Bjursås ska då vara en sorts gräns mellan Österdalarna och Övre Bergslags prostier.

Predikstolsberget visade vilket område som respektive prost skulle få sitt tionde ifrån.

Sven Hallerdal
023-936 57

sven.hallerdal@falukuriren.se

Fotnot: Mer om gränsstriderna finns i boken: En dalasocken berättare, av Ludvig Bengtsson.

Moderna kartor finns på biblioteket eller på Internet hos Lantmäteriet.